

גליון 48

שבטי ישראל

כסלו תשפ"ה

בסימן חנוכה

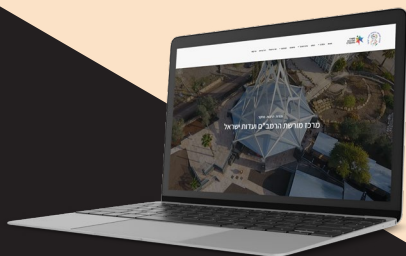
הפינה לצעירים

דמויות מופת
בעדות ישראל
חכמים וסופרים
בני המאה ה-י"ח

מקבץ מתכונים
לחנוכה

בואו היכנסו לאתר מורשת הרמב"ם המתחדש!

באתר תוכלו
לעקוב אחרי
ארועים מגוונים,
הרצאות, וכנסים.
בנוסף תוכלו
למצוא עלוני פרשת
שבוע לילדים
ומבוגרים!
מחכים לכם!

בפתח הדברים

קוראים יקרים, אנו שמחים להגיש בפניכם גיליון נוסף של עלון שבטי ישראל מבית מרכז מורשת הרמב"ם ועדות ישראל. גיליון מבית היוצר של המרכז המתחדש בעיר הקודש טבריה העוסק בימים אלו בהרחבת הפעילות ובמחקר אודות עדות ישראל השונות.

גיליונות עלון שבטי ישראל יעסקו בעזרת ה' בהיבטים שונים של תרבות, היסטוריה, הלכה ומחקר בעדות ישראל השונות. גיליון זה מוקדש לחודש כסלו ובעיסוק מורחב במנהגי עדות לחנוכה וחודש כסלו.

שלהבת מביטה ברעותה נדות להן בהלך הרוח מספרות דורות על דורות אורות שהודלקו גם בעלטה.

שלהבת מביטה ברעותה פוגשת אב ובן אם ונכדה, נעימות עדות ומנהגים שלא סר טעמם, ואורם

ילדים חגים סביב סביב, סביבון שקודקודו נעוץ היטב באדמה.

ועולמות באים והולכים ולא עוזבים זה את זה משאירים חותם

מנהל תוכן: עותניאל מנצור
עריכה: אביטל לוי
עיצוב: רבקי שאולזון

חסד של אברהם

שאולי גרינפלד התשפ"ה

חסד של אברהם אבינו. גם אם לא יכול לעשות [חסד] בכסף - מחייך. אדם יכול לעשות מצוות בלא כלום. 'זחיתה נפשי בגללך' - אומר רש"י: "יתנו לי מתנות", זה מה שחשוב לאברהם אבינו? נכון, אברהם אבינו בלי מעשה חסד, זה לא חיים. תביאו כסף, שיוכל לעשות צדקה. הוא לא יכול לשבת בלי חסד. אברהם אבינו לא מסתפק בחיך. לפעמים זה קשה, גם לי יש מצוקות".

אברהם אבינו הוא איש של עשיית חסד, החסד הוא מהות חייו. ולכן ודאי שאברהם אבינו לא מחפש מתנות לעצמו, אברהם אבינו מחפש אמצעים שיאפשרו לו להמשיך ולהחזיק את מפעלי החסד שלו.

הרמב"ם כלל את מצוות גמילות חסדים בשני מצוות שונות. המצווה השמינית במצוות העשה בספר המצוות, עוסקת בכך שנצטוונו ללכת בדרכי ה', וכך ניסח אותה הרמב"ם³:

"הציווי שנצטוונו להידמות לו יתברך כפי יכולתנו, והוא אָמרו: 'וְהִלַּכְתָּ בְּדַרְכָּיו'. וכבר כָּפַל ציווי זה ואמר⁵: 'לְלַכְתָּ בְּכָל דְּרָכָיו', ובא בפירוש ענין זה: 'מה הקדוש ברוך הוא נקרא רחום - אף אתה הֵיָה רחום, הקדוש ברוך הוא נקרא חנון - אף אתה הֵיָה חנון. הקדוש ברוך הוא נקרא צדיק אף אתה הֵיָה צדיק. הקדוש ברוך הוא נקרא חסיד -

התורה מספרת לנו, שבעקבות הרעב שהיה בארץ, מחליט אברהם לרדת למצרים. אברהם אבינו מבין שהמצרים עשויים להרוג אותו בכדי לקחת את שרה [שעוד נקראת שרין] אשתו, ולכן הוא מבקש ממנה להציג את עצמה כאחותו:

"אמרי נא אחתי למען ייטב לי בעבורך וזחיתה נפשי בגללך"¹.

את המילים: 'למען ייטב לי בעבורך' מפרש רש"י באופן מפתיע: "יתנו לי מתנות".

אברהם אבינו נאלץ להגיע למצרים בשל רעב, אשתו עומדת להילקח אל הלא-נודע, ומה שמעסיק אותו, זה שיתנו לו מתנות?!

הרב יצחק דדון, בספרו אמרי שפר², הביא שמרן ראש הישיבה והרב הראשי לישראל, הגר"א שפירא זצ"ל, כבר נדרש לתמיהה זו, וכך הסביר:

"אברהם איש החסד, שמסר נפשו על מידה זו להתחסד עם בריותיו של הקדוש ברוך הוא, עתה שראה כי כלתה הרעה, חשב לפחות שאוכל להמשיך את מפעלי הגדול, יתנו לי מתנות ואוכל להמשיך לעשות חסדים בעולם הזה".

וכך מופיעים הדברים ברשימות שלי, ממה ששמעתי מראש הישיבה זצ"ל:

"כשגורמים לאדם לחייך זו מצווה של חסד, לעשות לאדם מצב רוח טוב - זה

1 בראשית י"ב, י"ג.

2 עמ' ס"ו.

3 בתרגום הגאון מהר"י קאפח.

4 דברים כ"ח, ט.

5 דברים י, י"ב.

ולנחם אבלים, ולהוציא המת, ולהכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ולילך לפניו ולספוד ולחפור ולקבור, וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעדם בכל צרכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור, אף על פי שכל מצות אלו מדבריהם הרי הן בכלל 'זאהבת לרעך כמוך', כל הדברים שאתה רוצה שיעשו אותם לך אחרים, עשה אתה אותן לאחריך בתורה ובמצות".

הרי שמצוות גמילות חסדים שייכת הן למצוות שבין אדם למקום, שהרי היא חלק מהמצווה ללכת בדרכיו, וכן היא מצווה שבין אדם לחבירו - חלק ממצוות אהבת הרע.

יש להעיר, שגם הקשר בין החיוך למצוות החסד, שהזכיר מרן ראש הישיבה זצ"ל, מקורו ברמב"ם, שכך כתב בהלכות מתנות עניים¹¹:

"כל הנותן צדקה לעני בסבר פנים רעות ופניו כבושות בקרקע אפילו נתן לו אלף זהובים אבד זכותו והפסידה, אלא נותן לו בסבר פנים יפות ובשמחה ומתאונן עמו על צרתו שנאמר¹²: 'אם לא בכיתי לקשה יום עגמה נפשי לאביון, ומדבר לו דברי תחנונים ונחומים שנאמר¹³: 'זלב אלמנה ארנין'".

מקום נוסף, שבו כלל הרמב"ם את חובתנו להיות אנשי חסד, נמצא בהלכות יום טוב¹⁴. שם מלמד אותנו הרמב"ם, כיצד נוכל לקיים באמת את מצוות שמחת יום טוב:

אף אתה יהיה חסיד' - זהו לשון ספרי⁶ הקדוש ברוך הוא מתייחס את בריותיו בחסד וברחמים, ועקב כך מצופה גם מאיתנו להתייחס כך את הבריות האחרות.

וכן חזר וכתב הרמב"ם גם בחיבורו הגדול 'המשנה תורה'⁷:

"ומצווין אנו ללכת בדרכים האלו הבינונים, והם הדרכים הטובים והישרים, שנאמר: 'זהלכת בדרכיו'... כך למדו בפירוש מצוה זו, מה הוא נקרא חנון אף אתה היה חנון, מה הוא נקרא רחום אף אתה היה רחום, מה הוא נקרא קדוש אף אתה היה קדוש, ועל דרך זו קראו הנביאים לא-ל בכל אותן הכנויין: ארך אפים ורב חסד צדיק וישר תמים גבור וחזק וכיוצא בהן, להודיע שהן דרכים טובים וישרים וחייב אדם להנהיג עצמו בהן ולהדמות אליו כפי כחו".

המצווה השנייה, שכלל בה הרמב"ם את מצוות גמילות חסדים, היא מצוות 'זאהבת לרעך כמוך'⁸. וכך כתב הרמב"ם בכלל⁹ השני שבהקדמתו לספר המצוות:

"ביקור חולים וניחום אבלים וקבירת מתים... כל הפעולות האלה ודומיהן נכנסות תחת מצווה אחת מכלל המצוות האמורות בתורה בפירוש, והוא אמרו יתעלה: 'זאהבת לרעך כמוך'".

ואף על דברים אלו חזר הרמב"ם בחיבורו הגדול¹⁰:

"מצות עשה של דבריהם לבקר חולים,

6 דברים פרשת עקב פסקא מ"ט.

7 הלכות דעות א ו - ז.

8 ויקרא י"ט, י"ח.

9 השורש השני, בתרגומים אחרים.

10 הלכות אבל י"ד, א.

11 י, ד.

12 איוב ל, כ"ה.

13 שם כ"ט, י"ג.

14 ו, י"ח.

ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר¹⁶:
 'זריתי פרש על פניכם פרש חגיכם'.
 שמחת יום טוב, שאיננה כוללת בתוכה
 את הדאגה למי שאין לו, אינה שמחה
 של מצווה, אלא סתם מילוי הבטן
 באוכל.
 ונסיים בדברי מרן הראי"ה קוק זצ"ל,
 בספרו אורות הקודש¹⁷:
 "חסד של אברהם, הוא כולל את כל
 באי עולם, וחסד של אהרן הוא מרוכז
 בישראל.
 ומי שמתדבק במדת החסד לאמתו,
 באור תורה, צריך שיחבר את שני ענני

"הקטנים נותן להם קליות [פיצוחים] להן
 ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן
 בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו,
 והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין
 שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא
 ביין, וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל
 לגר ליתום ולא למנה עם שאר העניים
 האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו
 ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו
 מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין
 זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו, ועל
 אלו נאמר¹⁵: 'זבחיהם כלחם אונים להם
 כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם',

15 הושע ט, ד.

16 מלאכי ב, ג.

17 חלק ג עמ' של"ז, בפרק הנקרא: חסד וכהונה.

גדולה הכנסת אורחים

שאולי גרינפלד התשפ"ה

ההתגלות האלוקית, לבין האורחים.
 מלשון הפסוק נראה, שלאברהם אבינו
 לא היה כל ספק:
 "וישא עיניו וירא והנה שלושה אנשים
 נצבים עליו, וירא לקראתם מפתח
 האהל וישתחו ארצה"²⁰.
 אברהם אבינו רץ אל עבר האורחים!
 אלא שלפני כן רואה אברהם אבינו
 לנכון לבקש מהשכינה שתמתין לו:
 "ויאמר: ה' אם נא מצאתי הן בעינך, אל
 נא תעבור מעל עבדך"²¹.
 וכתב רש"י [בפירושו השני]:
 "היה אומר לקדוש ברוך הוא להמתין לו
 עד שיכניס את האורחים".

הכבוד הללו של אברהם ושל אהרן
 ביחד, ויאירו עליו שני האורות. ואז
 יאמר¹⁸: 'חביב אדם שנברא בצלם,
 וחביבים ישראל שניתן להם כלי חמדה'
 התורה מספרת לנו, על ההתגלות של
 ה' לאברהם אבינו:
 "ויִרָא אליו ה' באלני ממרא, והוא יִשֵּׁב
 פֶתַח האהל כחם היום"¹⁹.
 והסביר רש"י:
 "לבקר את החולה. יום שלישי למילתו
 היה, ובא הקדוש ברוך הוא ושאל
 בשלמו".
 אלא שאז גם הגיעו אורחים לבקר את
 אברהם. אברהם נדרש להכריע בין

18 על פי המשנה באבות ג, י"ד.

19 בראשית י"ח, א.

20 פס' ב.

21 פס' ג.

עומד לפני מלך בשר ודם ובא חברך ונתן לך שלום - היית מחזיר לו? - אמר לו: לאו. ואם היית מחזיר לו, מה היו עושים לך? - אמר לו: היו חותכים את ראשי בסייף. - אמר לו: והלא דברים קל וחומר - ומה אתה שהיית עומד לפני מלך בשר ודם שהיום כאן ומחר בקבר - כך, אני שהיית עומד לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא חי וקיים לעד ולעולמי עולמים - על אחת כמה וכמה! מיד נתפייס אותו הגמון, ונפטר אותו חסיד לביתו לשלום.

הרי שאין זה אלא דבר פשוט ביותר שאין שום מקום לכבד בני אדם כאשר נמצאים לפני ה'!

מן הראייה קוק זצ"ל, בספרו מוסר אביך²⁸ כתב:

'בכל דרכיך דעהו'²⁹ - צריך לבקש את הקדוש ברוך הוא בתוך הדרכים שהוא [האדם] מתנהג בהם. כשהוא עוסק בתפילה אז יבקש את הקדוש ברוך הוא בהבנת עיני תפילתו וכוונה רצויה באמונת הלב באותם העניינים של תפילתו, ולא יבקש את הידיעה בשעה ההיא בעניינים אחרים, כי כיון שהוא עוסק בעבודה זו הקדוש ברוך הוא כביכול שורה מצידו בזו העבודה דוקא, ובה ימצאנה ולא במקום אחר. וכשהוא עוסק בתורה ידע שימצא את הקדוש ברוך הוא בהיתו מעמיק ומעייין להבין דבר על בריו ולזכור ולשנן היטב, ובזה הוא יודע אותו יתברך בתורתו ולא באופן אחר, כי בשעה זו הוא מתגלה

ולומדת מכך הגמרא בשבת²²:
"אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחין מהקבלת פני שכניה, דכתיב: 'ויאמר ה' אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וגו'."

והביא הרמב"ם דברים אלו להלכה בחיבורו הגדול משנה תורה²³:

"שכר הלוייה [ליווי האורחים] מרובה מן הכל, והוא החק שחקקו אברהם אבינו ודרך החסד שנהג בה, מאכיל עוברי דרכים ומשקה אותן ומלוה אותן, וגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכניה, שנאמר 'וירא והנה שלשה אנשים', ולוויים יותר מהכנסתן, אמרו חכמים²⁴: כל שאינו מלוה כאילו שופך דמים".

דברים אלו, מעוררים תמיהה גדולה: כיצד יתכן שההתנהגות הנכונה היא עזיבת גילוי השכינה, לטובת בשר ודם איזה שהוא? ובמיוחד תגדל התמיהה לאור המסופר בגמרא במסכת ברכות²⁵:

"מעשה בחסיד אחד שהיה מתפלל בדרך, בא הגמון אחד ונתן לו שלום ולא החזיר לו שלום, המתין לו עד שסיים תפלתו. לאחר שסיים תפלתו אמר לו: ריקא, והלא כתוב בתורתכם: 'רק השמר לך ושמר נפשך'²⁶, וכתיב: 'ונשמרתם מאד לנפשתיכם'²⁷, כשנתתי לך שלום למה לא החזרת לי שלום? אם הייתי חותך ראשך בסייף מי היה תובע את דמך מידי? אמר לו: המתן לי עד שאפייסך בדברים. אמר לו: אילו היית

22 קכ"ז.

23 הלכות אבל י"ד, ב.

24 סוטה מ"ו.

25 ל"ב - ל"ג.

26 דברים ד, ט.

27 פס' ט"ו.

28 פרק ב אות ב.

29 משלי ג, ו.

כאן וכאן לצוות להם מצוה או לדיבור כלל, אלא גמול המצוה הנעשית כבר, ולהודיע כי רצה האלהים את מעשיהם... וכן היה לאברהם בראיית השכינה זכות והבטחה".

הרמב"ן מבאר, שההתגלות אליה זכה אברהם, לא היתה שייכת מצד עצמה לענייני עבודת ה'. הקדוש ברוך הוא לא התגלה כדי לצוות מצוות או למסור דברים בנבואה. היתה זו התגלות שכל עניינה היה לכבד אברהם ולבטא נחת רוח ממנו וממעשיו. והוא על דרך מה שהבאנו מרש"י, שהקדוש ברוך הוא בא לבקר את החולה".

לאור דברים אלו, אנו מבינים שאברהם אבינו לא נדרש לעזוב עבודת ה' בדרך אחת, לטובת עבודת ה' בדרך אחרת, אלא לוותר על השגה רוחנית שהיה זכאי וראוי לה, לטובת עבודת ה' על ידי הכנסת אורחים. וכך ביאר הסבא מסלבודקה בספר אור הצפון³¹:

"אין כאן וויתור. גדולה הכנסת אורחים לתת פת לחם לערביים, להשקותם ולכבדם. ענין זה יותר חשוב, יותר נעלה, אף מהקבלת פני שכינה. כדאי לוותר עליה בשביל חסד מפני שזה כל האדם, יסוד קיומו, סוד גדלותו, ועלייתו הבלתי מוגבלת".

אברהם אבינו ידע, שהדרך האמיתית להתקרב אל ה', איננה דרך חוויות רוחניות עצומות ככל שיהיו, אלא רק דרך עשיית רצונו בפועל. העיסוק בחסד, בהקבלת האורחים, הוא שיביא את אברהם ואת כל אחד מאיתנו באמת להקבלת פני השכינה.

בעבודה זו. וכן בהיותו עסוק בגמילות חסדים להיטיב לחבירו אז יבקש את הקדוש ברוך הוא רק בהעמקת עצה איך להיטיב לו [לחבירו] טובה גדולה הגונה וקיימת".

מן הרב זצ"ל מלמד אותנו, שכאשר אדם עסוק באיזו שהוא אופן של עבודת ה' - בין אם בתפילה או בלימוד או בגמילות חסדים, עליו לדעת שעכשיו הוא נפגש עם הקדוש ברוך הוא דרך מה שהוא עושה. ולכן עליו להיות מרוכז במה שהוא עוסק בו, ולהשתדל לעשותו על הצד הטוב ביותר, כיון שכרגע זו הדרך היחידה שלו להיפגש עם ה'.

מדברים אלו אנו לומדים, שהעיסוק הכנסת אורחים אינו עומד בסתירה להקבלת פני שכינה. להיפך - גם הכנסת אורחים היא הקבלת פני שכינה, וכאשר האדם עוסק בכך, זו הדרך היחידה שלו להקביל את פני השכינה.

אמנם דברים אלו, עדיין אינם מעלים מזור לשאלתנו. שהרי מהפסוקים ומדברי הגמרא מבואר שאברהם אבינו עוזב את השכינה ורץ לקבל את האורחים, ולא שאברהם אבינו ממשיך לקבל את האורחים למרות הופעת השכינה! ושוב לא מובן מדוע נהג כך אברהם אבינו.

ונראה שכדי ליישב, נצטרך להבין מה היה עניינה של אותה התגלות לה זכה אברהם. וכך כתוב כאן בפירוש הרמב"ן "זוה גילוי השכינה אליו למעלה וכבוד לו, כעניין שבא במשכן: 'ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם'³⁰, כי מפני השתדלותם במצות המשכן זכו לראיית השכינה. ואין גילוי השכינה

30 ויקרא ט, כ"ג.

31 חלק א בראשית עמ' רמד.

דמויות מופת

מאת: דוד חוברי

חכמים וסופרים בני המאה

הכתיבה במדור זה בגיליונות הקודמים ובהמשך נלקחים מספרו של דר' גברא כשם הכותר

ר' שלמה בירב אברהם אלמלוכי-

ר' שלמה גר בישוב אלמסאען באיזור מירחב בדרום תימן. הוא היה גם ראש הקהילה במקום והעתיק את מדרש 'חמדת הימים' לרש"ש בשנת 1775 לחומשים ויקרא במדבר ודברים. זהו כתב יד גדול ומרשים בן 347 עמודים. יתכן וזהו חלקו השני של כתב יד גדול יותר שכלל את כל חמישה חומשי תורה. ספר זה נכתב בהזמנתו של ר' אהרון בן רצון בן אהרון בן שלמה בן משה ששילם עבור חיבור זה.

ר' פנחס בן יוסף גרשי-

גר בישוב סוד ליד עמראן כ-20 ק"מ צפונית לצנעא. כתב הלכות שחיטה לרמב"ם בשנת 1721.

ר' שלום בן יוסף אללדאני-

גם סופר זה הוא מהישוב סוד וגם הוא כתב הלכות שחיטה כנ"ל באותה תקופה. מעניין שלספרו נספח חיבור נוסף מועתק בשנת 1882 על ידי הסופר סעיד בוצי בן הישוב והחיבור השני כולל ליקוטים שונים מסדר זרעים במשנה ופרוש בערבית של הרמב"ם.

יחד שבטי ישראל

סיפורי עליה אותנטיים

יארוס אגרה נולדה באתיופיה, בעיר גונדר. העיר הייתה קטנה וצפופה. בילדותה, אהבה יארוס לטייל בטבע ובמרחבים שסביב העיר.

אביה היה לוקח אותה יחד עם שאר הילדים הבוגרים להכיר מקומות חדשים והטיולים האלו היו עבורה פתח לעולם חדש ומרענן.

המאכל הנפוץ באתיופיה הוא אינג'רה. הלחם המקומי אותו הייתה אופה אמא מקמח מיוחד.

אביה של יארוס היה איש צבא והיה ממעט להגיע הביתה. אימה, גידלה את הילדים בבית. הבתים היו עשויים קש. יארוס הייתה שותפה מלאה לעשייה המרובה בבית.

בישול, אפייה, כביסה, טיפול באחיה הקטנים. העלייה ארצה דרשה אומץ רב ומאמץ פיזי ונפשי. המסע ארך ימים רבים של הליכה ברגל. המזון והשתיה היו מועטים. ביום, הסתתרו, ובלילה צעדו ברגל.

את חלקו האחרון של המסע עשתה המשפחה במטוס. ההתרגשות הייתה רבה.

בעת שרגליהם דרכו על אדמת הקודש - נישקו אותה בהתרגשות ובשמחה.

פינת ההלכה

הלכות חנוכה

מתוך אתר יהדות נט
על פי פסקי מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל-

א לשון הרמב"ם (הל' חנוכה פ"ג ה"ב), דס"ל שנס הנצחון הסתיים ביום כ"ה כסליו. וכתב הפר"ח, שנקרא חנוכה, על שם שחנו בכ"ה בכסלו. והטעם שתיקנו שמונת ימי חנוכה, ולא "תשעה" משום ספקא דיומא, לפי שחנוכה מדבריהם לא החמירו כ"כ. ועוד, שרצו לרמוז על מילה שניתנה בשמיני].

ב נוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה, כגון תפירה וסריגה, בעוד שנרות החנוכה שבבית דולקות, במשך חצי שעה מהדלקתם, והטעם הוא משום היכר להודיע שאסור להשתמש לאור נרות החנוכה. ואין להקל להן בחצי שעה הראשונה של הדלקת הנרות. אבל בבישול ואפיה וצרכי אוכל נפש מותרות. [ילקו"י מועדים עמוד קצ. וכו"ה בא"ה, דרך החיים, מ"ב אות ד'. ובמור וקציעה הביא סמך למנהג חומרת הנשים, כדי שלא יבאו להשתמש לאור נרות החנוכה, הילכך מנהג ותיקין הוא. וכתב האליה רבה (ס"ק יב), דהיינו עד חצי שעה. ע"ש. וזה דוקא במלאכה גמורה כגון תפירה, אבל לא בבישול וטיגון ושאר צרכי הבית. ויש אומרים שלא נהגו אלא במלאכות האסורות בחוה"מ ור"ח].

א בתקופת הבית השני גזרו מלכי יון גזרות על ישראל, וביטלו אותם מדתם, ולא הניחום לעסוק בתורה ובמצות, ולחצום לחץ גדול, ופשטו ידיהם בממונם ובבנותיהם, ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות, וטימאו הטהרות, והיה צר לישראל מפניהם מאד, עד שריחם עליהם ה' אלקי אבותינו והצילם מידם, וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום, והושיעו את ישראל מידם, והעמידו מלך מן הכהנים, וחזרה המלכות לישראל, ונמשכה יותר ממאתים שנה עד חורבן הבית השני. וכשגברו ישראל על אויביהם ואיבדום, היה זה ביום כ"ה בכסליו, ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור להדליק המנורה שבבית המקדש, אלא פך אחד של שמן, שלא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. ומפני זה התקינו רבותינו שבדור ההוא, שיהיו שמונה ימים אלו, החל מיום כ"ה בכסלו והלאה, ימי שמחה והלל. ומדליקים בהם נרות בכל לילה משמונת הלילות לפרסם הנס ולגלותו. וימים אלו נקראים "חנוכה". [ילקו"י מועדים עמוד קצ. וכו"ה הוא

כלל קסט סי' ה) כתב להתיר הספד על ת"ח בין בר"ח בין בחנוכה ופורים. וכתב בברכ"י (ח"מ סי' טו סק"ג): ולדין דנקטינן כפסקי מרן, הנה מרן לא חש כלל למ"ש מהר"ו שאין דין ת"ח בזה"ז, שהרי כתב את כל הדינים שנאמרו בגמ' לענין ת"ח כמות שהן, והמהרימ"ט (ח"מ סי' מז) דחה ד' מהר"ו מההלכה. וכ"כ באורח משפט (סי' ד אות יז) בשם מהרש"ל (פ"ב דב"ק), שאף בזה"ז יש דין ת"ח שיפתח בדורו כשמואל בדורו. וכ"כ בספר נזירות שמשון, ובערוה"ש, ובשער שלמה זוראפה (סי' קלה) דמ"ש המג"א (ס"ס תקמז) בדיני חוה"מ, שאין בזמנינו דין ת"ח, סברא יחידאה היא, שהרי כל הפוסקים והטוש"ע פסקו להתיר להספיד לחכם בפניו, ואין דרכם להביא הלכתא למשיחא. וע"ע ביביע אומר ח"ט (חיו"ד סי' מז). ובחזו"ע חנוכה].

ו מלמד תינוקות של בית רבן וקובע עתים לתורה, דינו כתלמיד חכם שמותר להספידו בפניו, דהיינו בעת ההלוייה. [כמ"ש בשו"ת שער שלמה זוראפה (סי' קלה). ע"ש].

ז אסור להתענות בחנוכה, ולכן אם חל יום פטירת אביו או אמו בחנוכה, לא יתענה בימי חנוכה, אלא יקדים להתענות קודם חנוכה, שבימים שלפני חנוכה או לאחריהם אין איסור תענית. [ילקו"י מועדים עמוד קצב].

ג יש נשים שנהגו שלא לעשות מלאכה בכלל בחנוכה, ויש לבטל מנהגן, כי הבטלה מביאה לידי שעמום. ומכל מקום יש אומרים שטוב לנשים להמנע ממלאכות כבודת, כגון טויה וכביסה, שיש בהן טירחא, על כל פנים ביום ראשון ושמיני של חנוכה. [לפמ"ש ארחות חיים. וכ"כ בכנה"ג הגה"ט סק"ד]. אבל האנשים אינם נמנעים משום מלאכה. [כ"כ במטה משה, ב"ח ט"ז ופר"ח. וכתב בפר"ח (סי' תיז), שאם האנשים החמירו על עצמם שלא לעשות מלאכה בר"ח, הוי מנהג בורות, וא"צ התרה לבטלו. אמנם בספר חסידים (סי' קכא) מוכח שגם לאנשים יש להמנע ממלאכה. וכ"ה בב"ח בשם מהר"ל. ונראה דאין הכי נמי אם נהגו האנשים להחמיר ישארו במנהגם. אבל מסתמא לא נהגו האנשים להחמיר בזה. וכ"ש כיום שיש אור חשמל, ואין חשש פן יבואו להשתמש לאור החנוכה].

ד נכון ללמוד הלכות חנוכה בחנוכה, כדי לדעת פרטי ההלכות. [ילקו"י שם. שלמת חיים].

ה כיון שחז"ל קבעו את שמונת ימי החנוכה לשמחה והלל, לכן אין להספיד בהם על מת, אלא לחכם בפניו. [דאיתא במגילה (ג): ובמו"ק (כו): אין מועד בפני ת"ח, וכ"ש חנוכה ופורים. וכ"פ מרן בש"ע (סי' תרע ס"ג). וכתב עוד בש"ע יו"ד (סי' תא ס"ה), שיום שמועה אפי' רחוקה כבפניו דמין]. וגם בזמן הזה יש דין תלמיד חכם לפי ערך הדור. [ילקו"י מועדים עמ' קצב. ומ"ש בחיי אדם (כלל קיח סי' ז), שבזה"ז אין להספיד לת"ח בר"ח, מפני שאין לנו דין ת"ח בזה"ז, הנה הרב עצמו בחכמת אדם

נוהג בימים אלה כל דיני אבלות, וקורעים על הקרובים, וכן מבקרים ומנחמים את האבל בחנוכה. וראה להלן דין האונן. [ילקוט יוסף מועדים עמוד קצב].

יג אם חל יום השליש בחנוכה, מותר לעשות סעודה ולימוד, כשאומרים שם דברי תורה ומוסר לעילוי נשמת המנוח, אבל לא יאמרו דברי הספד המעוררים לבכי.

יד יש נוהגים להרבות במאכלי גבינה בימי חנוכה, זכר לנס שנעשה על ידי "יהודית". ומנהג ישראל תורה הוא. [ילקו"י מועדים עמ' קצא. כתב הר"ן (פ"ב דשבת), נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס, שהיוונים גזרו על כל בתולות ישראל הנישאות שיבעלו להגמון תחלה, וע"י אשה נעשה נס, שבתו של יוחנן כהן גדול שהיתה יפת מראה הובאה להגמון, [ובחמדת הימים (הל' חנוכה פ"ב) כתב, שראש האויבים היה אליפזרנו מלך יון. וייחס הנס ל"יהודית". וכמ"ש התוס' (פסחים קח:)] ובתוס' מגילה ד.], והאכילה אותו מאכלי גבינה כדי שיצמא מאד, והשקתה אותו יין עד שנשתכר, וירדם, ואז בעזה"י חתכה את ראשו בסייף. כראות אנשי צבאו כי מת מלכם, נסו על נפשם, ולכן נהגו לאכול מאכלי גבינה בימי חנוכה. והביא כ"ז מרן הב"י בדפוס ישן, ס"ס תרעה].

טו נוהגים לאכול בחנוכה סופגניות מטוגנות בשמן, זכר לנס השמן של המנורה, וטעמם כצפיחית בדבש. וכל מעשיך יהיו לשם שמים. [כ"כ בקובץ שריד ופליט בשם רבינו מיימון אביו של הרמב"ם, שאין להקל בשום מנהג ממנהגי ישראל,

ח מי שהתענה תענית חלום בחנוכה, צריך להתענות יום אחר לאחר ימי החנוכה, לכפר על מה שהתענה בחנוכה, כמו שכתב מרן בשלחן ערוך. (סי' תקסח ס"ה).

ט מה שנוהגים במלאת שבעת ימי האבל לעלות לבית הקברות, וכן ביום השליש, וכמו שכתב בשלחן ערוך (יו"ד ס"ס שדמ), אין לעשות כן בימי חנוכה, וכל שכן בראש חודש, שהרי מתעוררים לבכי ולמספד על ידי הקבר, כשרואים קברו של הנפטר ביום השביעי או השליש. ולכן ידחו הביקור לבית הקברות לאחר ימי החנוכה. [כ"כ מרן הב"י ביו"ד (ס"ס שדמ) בשם הכל בו, שאם חל יום השביעי לאבלו בר"ח אין ללכת לביה"ק. וכ"ה בארחות חיים ח"ב (עמ' תקפא)]. וה"ה לחנוכה. ילקו"י מועדים עמוד קצב. ילקו"י אבלות עמוד תלב].

י יש אומרים שמותר לבקר אצל קברי הצדיקים, התנאים והאמוראים, בימי החנוכה וחול המועד. [בן איש חי]. ויש חולקים. [מועד לכל חי]. והמיקל בזה יש לו על מה לסמוך, שהרי אין רגילות לבכות שם כמו שבוכים ליד קבר ביום השבעה או השליש. [גשר החיים. ילקוט יוסף מועדים עמוד קצב. וילקו"י על הלכות אבלות מהדורת תשס"ד עמוד תרלב].

יא יש שנהגו שהאבלים על אב ואם, אינם אומרים קדיש בחנוכה, והוא מנהג גרוע, ואם אפשר לבטלו בהסברה נעימה, הנה מה טוב, ואם לאו לא יבטלוהו ביד חזקה מפני המחלוקת. [ילקו"י מועדים עמוד קצג. וע' ברכ"י סיל' עת"ר סק"ח. ושיו"ב יו"ד סיל' שעו סק"י].

יב מי שנפטר לו מת בימי החנוכה,

(סי' שצא ס"ב). וכנה"ג]. ויהי רצון שהשי"ת יעשה עמנו נסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. ישראל נושע בה' תשועת עולמים, ונזכה לביאת משיח צדקנו (ראשי תיבות: מדליקים שמונת ימי חנוכה), ונדליק המנורה בבית קדשנו ותפארתינו, מלך ביפיו תחזינה עינינו. במהרה בימינו אמן. [ילקו"י מועדים עמ' קצג. ועיין במגיד מישרים "שחנוכה ופורים אינם בטלים לעולם". וכ"ה ברמב"ם, והיינו כמ"ש במדרש תנחומא (ר"פ בהעלותך), לך אינה בטלה לעולם, דהיינו נר חנוכה].

ויתחייב לעשות משתה ושמחה בחנוכה לפרסומי ניסא, ופשט המנהג לעשות סופגניות הנקראים בלשון ערבי אלספינג, ומנהג קדמונים הוא].

טז יש אומרים שריבוי הסעודות שמרבים בהם בימי חנוכה, אינם אלא סעודות הרשות, שלא קבעום חכמים למשתה ולשמחה, [מהר"ם מרוטנבורג בתשובה (סי' תרה). טור וש"ע (סי' תרע). ומה שלא קבעום למשתה ולשמחה כבפורים, לפי שבפורים עיקר הגזרה היתה על אבדן הגופות, לכן תיקנו שיהיו ימי משתה ושמחה, אבל בחנוכה הגזירה היתה על שמירת המצות, וזהו אבדן הנפש, לכן קבעוה בנרות, כמ"ש נר ה' נשמת אדם. ואף שאמרו דגדול המחטיאו יותר מן ההורגו. היינו כשמחטיאו ברצון, אבל באונס לא]. ויש חולקים ואומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות הללו. [כן משמע מלשון הרמב"ם (הל' חנוכה פ"ג ה"ג), שקבעום לימי שמחה והלל. וכ"ה בתוס' תענית (יח:). וכ"כ רבינו יונה, הרי"צ בן גיאת, והכל בו, ועוד. וכ"כ המהרש"ל ב"ק (פ"ז סי' ל)]. ונוהגים לומר זמירות ותשבחות לה' יתברך בסעודות הללו, ואז נחשבות לסעודות מצוה. [כמבואר בתשובת מהר"ם ובמרדכי. וכ"פ הרמ"א בהגה (סי' עתר ס"ב). ומהרש"ל]. ומה טוב ומה נעים לנצל מסיבות אלו לדרשות בדברי תורה ויראת ה' טהורה, לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד, ואז בודאי שסעודות הללו נחשבות לסעודות מצוה. [ים של שלמה (ספ"ז דב"ק). וחות יאיר (סי' ע). ודגול מרבבה

עדת תימן

מאת דוד חוברי

(כל הפרקים העוסקים בנושא הנ"ל לאורך כל הגליונות לקוחים מספרו של הרב י.קאפח "הליכות תימן")

לעיסת עלי הגת

מידי יום ביומו החל משעות אחר הצהריים המוקדמות מוקדשת שארית היום עד רדת הערב לטקס לעיסת עלי הגת. בעלי מלאכה, סוחרים זעירים ובעלי חנויות לועסים תוך כדי עבודתם אך עשירים, פקידי ממשל, חיילים וסתם הולכי בטל מתכנסים יחדיו בביתו של אחד החברים ומן הסתם אצל משהו, בעל בית גדול ומרווח. כולם מתכנסים לחדר הגדול והמרווח הנקרא 'דיוואן אלמדכא או דיוואן אלמקיל' שפירושו אולם ההסיבה שם מסבים כולם בישיבה על גבי כריות וכסתות הפרושים על גבי שטיחי צמר וכשכל אחד נשען על גבי כריות צד מוקשות. כל בני החבורה כשמגיעים לבית מסירים את כובעיהם המהודרים ומשחררים את חגורותיהם עם הפגיונות האישיים כשאלה נתלים בכניסה על גבי מתלים הקבועים בקיר למטרה זאת. בינתיים הוכנו מבעוד יום כדי מים צוננים שהם חלק בלתי נפרד מטקס הלעיסה. המתארחים מכסים ראשיהם בכיפות לבנות גדולות, מתיישבים בישיבה מזרחית ומכסים את ברכיהם בכיסוי של צמר או בסדין לבן. לפנייהם במרכז האולם ממוקמים שולחנות נחושת נמוכים כשעל גביהם מונחות נרגילות העישון שגם הן מהוות חלק בלתי נפרד מחגיגת הלעיסה, כי הרי לא תיתכן לעיסת גת ללא עישון הנרגילה וגמיעת המים. בקצה החדר מעמידים מס' כלי נחושת לאחזקת גחלי עץ לוחשות העשויות מעץ משובח שמאריך לבעור. לפני כל משתתף מונח כלי הטבק שלו ולצידו מונחת חבילת הגת. המשרתים מכינים את הנרגילות עם הטבק וכל אחד מתחיל ל'נרגל' ובתוך דקות ספורות מתמלא חלל האולם בעשן רווי ריחות עישון וקטורת. כל אחד מתיר את חבילת הגת שלו ומתחיל ללעוס. העלים הרכים והעסיסיים נלעסים והשאר נזרק על גבי הרצפה כך שבתוך זמן קצר דומה האולם למקום מרבץ בהמות. הזמן מועבר בשיחות חולין ושיחות סרק, ברכילות ובניבולי פה. מציאת העלים גורמת לצימאון רב ולפיכך מדללים במתינות את הלעיסה בשתיית מים צוננים אט אט. נזהרים שלא לשתות

בבת אחד הרבה מים כדי לא לדלל את מיצי הגת יתר על המידה ולכן כששותים מוצצים את המים קמעא קמעא. בשעה זו נשמעות שריקות המציצה המקוטעות דרך הפה כשתיית החמור. מסיבות אלה נמשכות

מידי יום ביומו עד רדת החשכה. לעיסת הגת נקראת 'כיזאן' מילה זו באה מהמילה מחסן שהרי הפה מתמלא כמחסן בעלים המצוצים שנאספים לאחר מס' שעות לחבילה כדורית בצד אחד הלחיים. בגמר הלעיסה נפלטת הפסולת לכלי מיוחד הנקרא 'מדפל' מעין מרקקה .

נשאלת השאלה מדוע מתמכרים מיליוני אנשים לעלה הירוק הזה? מה המיוחד בו? מסתבר שישנם זנים שונים לעלי הגת שכל אחד מגיב אחרת יש זן מעורר ויש זן מרגיע. יש המביא לידי שמחה ויש הגורם לתוגה ופחד. ישנם זנים העוזרים לעיכול ומרככים את בני המעיים ויש המקשים אותם. יש המגבירים את כוח הגברא ויש המחלישים אותו.

כך או אחרת המכנה המשותף האמיתי שהוא פועל יוצא של לעיסת הגת, זה מניע את הכלכלה המקומית בכך שהמגדלים והסוחרים מתעשרים והצורכים מתרוששים .

תוצאה ברורה וחד משמעית התקבלה בקרב הקהילה היהודית, מצד אחד התרבות הקלוקלת הזאת חדרה בעיקר לשכבת ההמונים שאימצו הרגלים מגונים אלה והפכו אותם לחלק מחייהם, אם כי לא בתדירות יום יומית. מצד שני שכבת החברה המשכילה שכללה את תלמידי החכמים וחובשי ספסל בית המדרש בחלו ומאסו במנהג זה ויצאו חוצץ כנגדו שהרי הוא בבחינת בזבז כסף וזמן וגורר להשחתת המידות. לכן ההתייחסות החברתית מצד מנהיגי הקהילה כלפי הלועסים והמעשנים הייתה שלילית ביסודה והם קוטלגו כעמי ארצות , שבמקום לנצל את הזמן הפנוי העומד לרשותם לצורך לימוד תורה הרי שהוא מבזבז בהבלי העולם הזה שאין בהם שום תועלת אמיתית מעבר להנאה רגעית שהיא בת חלוף.

בגליון הבא אספר על השימוש בטבק לצרכי עשון, הרחה ולעיסה

היסטוריית יהודי תימן

מאת: דוד חוברי

לזכות שוב באוטונומיה השבטית שהייתה מנת חלקם בעבר בעוד שהאימאם שאף להקים מדינה עצמאית בראשותו. אינטרסים שונים אלה לא הפריעו להם להתאחד עתה כנגד העות'מאנים אך בעתיד יגרמו להתנגשות ביניהם.

השנים 5-1903 היו שנות רעב בתימן ומחיר התבואה הלך והאמיר. החל מסוף 1904 הטיל האימאם מצור על העיר במאבקו הבלתי מתפשר בתורכים. כך שהמצוקה והרעב הלכו וגברו וסבל היהודים הלך והחמיר. האימאם אסר על הכנסת תבואה לעיר הנצורה ולפיכך היא כונתה -'חוזת אלנפר'- מצור הנפר כלומר מצור- שבו לא ניתן להכניס תבואה לעיר, ואפילו בכמות של נפר (כמלא החופן). פועל יוצא של מצב זה שרבים ובעיקר מוסלמים ברחו מהעיר כך גם חלק קטן מהיהודים. והשאר שנותרו סבלו חרפת רעב. שני מתעדים יהודים בני התקופה ר' סעיד ערוסי ור' סליימאן חבשוש מעידים על המצב העגום, הראשון מתאר שלמרבה הפלא היהודים תמכו בתורכים והשני מספר שהתורכים בצר להם תחת לחץ הרעב רדפו גם את היהודים תוך שימוש באלימות מתוך מגמה להוציא מהם קמח למחייתם. מתוך מכתבים שנותרו מבני התקופה אנו למדים על כך שרבים מתו מהרעב ומהעינויים והרדיפות והדלדול הדמוגרפי במס' היהודים היה כל כך משמעותי עד כדי כך ש-24 בתי כנסת נסגרו אפילו בשבת, למעט שניים, האחד של מארי יחיא קאפח והשני בית כנסת אלאוסטא(ע"ש ר' סאלם אלעראקי). האסון מוטט לחלוטין את הקהילה היהודית בצנעא. רבים

כל פרקי ההיסטוריה במדור זה נלקחים מכתביהם של חוקרי תימן בדורות האחרונים: י.רצהבי, י.טובי, א.גימאני, י.ניני, ב.צ.

המצור על צנעא בשנת 1905 (מתוך: תמורות בקהילה היהודית בצנעא בראשית המאה ה-20 כתב מנשה עזי, תשס"ד).

בשנים אלה של תחילת המאה ה-20 התערערה מאוד יציבותו של השלטון העות'מאני בתימן וכנראה היה זה גם חלק מתהליך התפוררותה של האימפריה העות'מאנית בכלל. בתימן התנהלו שתי מרידות כנגד התורכים האחת בראשותו של הטוען לכתר האימאמית יחיא חמיד א-דין בצנעא והשני השייח' אל-אדראסי מושל עסיר, חבל ארץ בקצה הצפוני ביותר של תימן על גבול סעודיה. אגב היום נמצא בסעודיה ובעבר הרחוק בתקופת הגאונים חיו שם יהודים. כל אחד מאלה לחם למען עצמאותו וחירותו שלו מתוך רצון להשתחרר מעולם של התורכים.

האימאם יחיא הכריז על המרד כנגד התורכים בשם הדת. הוא התנגד נחרצות למודרנה שהוכנסה לתימן ודרש להחיל את חוקי השריעה המוסלמית מחדש. כך הוא הצליח ללכד סביבו את רוב השבטים מתוך שאיפה להשתחרר מעול הכובש. השבטים תמכו בו מתוך מגמה

האחד הותיר חיבור הנקרא " מצוקות תימן" (לר' סעיד ערוסי) והשני נקרא "אשכולות מרורות" (לר' סליימאן חבשוש). זה הראשון היה ממשכילי צנעא והשני נמנה על עשיריה. כמו כן נותרו בידנו מקורות רבים שנכתבו ע"י בני הקהילה בווריאציות שונות כולל

עדויות שנגבו מזקנים בני התקופה והמתח הפנימי הוא כל כך חריף עד כדי כך שהמקומיים הלכו לדבר סרה באחיהם הגולים אצל השופט המוסלמי המקומי מתוך מגמה לערער את ביטחונם ויציבותם עד כדי סילוקם, בעקבות מעשה הלשנה זה נאסרו ראשי הגולים ושחררו רק לאחר תשלומי כופר לא מעטים. הנה כי כן ראינו כי מערכת היחסים הייתה מורכבת מאוד ולא פשוטה ולא אחת תוצאותיה היו הרסניות. עתה אנו רואים כי הפניה לערכאות של גויים הופכת להיות בענין של שיגרה, דבר שמלפנים היה נדיר ביותר. הסכסוכים הפנימיים בין היהודים בינם לבין עצמם בענייני שררה ומאבקי שליטה קהילתיים, ובענייני מסורות ילכו ויצברו תאוצה במהלך השנים הבאות ויגיעו לשיאם בתחילת המאה העשרים בעניין המחלוקת בין חסידי הקבלה ומתנגדיה, כשאז יערבו את בתי המשפט והמלך המוסלמי בקביעת פסק דינם בעניינים יהודיים מובהקים.

נדדו לערים אחרות ורבים מתו ברעב ובקרבות. ישנם עדויות שונות לגבי סדר גודל האבדן בנפש. תייר אנגלי מדווח לעיתונות באותה שנה על 50000 הרוגים מכלל תושבי צנעא מתוך 70000. יש המעריכים כי מתוך 15000 יהודים מתו כ-60 אחוז והשאר נמלטו רק מתי מעט שרדו. מכל מקום הרבה מאוד עדויות כתובות מעידות כי 'אין בית אשר אין שם מת'. באותה שנה מתו כמעט כל רבני וחכמי תימן והפעילות השוטפת של בתי הדין נעצרה. על כך כתב ר' עמרם קורח בספרו 'סערת תימן' כי בשנה זו הלך לעולמו ר' אברהם צאלח חבר ביה"ד ונצר למשפחת מהרי"ץ ומשמעות מותו הייתה שנפסקה קביעות ביה"ד של שלושה. כלומר מצור זה עצר לראשונה רצף הנהגתי מסורתי בן למעלה ממאתיים שנה. הסתלקותם של מנהיגי הדור יצרה אנארכיה בסדרי חיי הקהילה. כך רבו המחלוקות והפרצות בין האנשים הנותרים והיו שהחליטו לפנות לערכאות של גויים כדי לפתור מחלוקת על רקע העדרותו של בית הדין היהודי. כך או כך אנו עדים להגעה בנקודת שיא של התדרדרות חברתית, מוסרית ורוחנית שהיו פועל יוצא של המצב הקשה שבא בעקבות המאורעות המתוארים לעיל.

כך מצאה קהילת יהודי צנעא את עצמה במשבר חמור ביותר שאיים על התפוררותה לא פחות מהמצב שהיה 226 שנים קודם בגלות מוזע. ביטוי משמעותי לכך אנו מוצאים בשתי כרוניקות שחוברו באותו זמן על ידי שניים מחכמי תימן השורדים, בני אותה תקופה אותם הזכרתי לעיל.

מקבץ מתכונים מיוחד לכבוד חג החנוכה

ספינג'

(מתוך אתר חן במטבח)

1 כף ערק / ברנדי / וודקה
אבקת סוכר
כ- 1 1/2 – 2 ליטר שמן לטיגון
הספינג'

רכיבים:

½ קילו קמח (500 גרם)
1 כף שמרים יבשים
2 כפות סוכר
1 כפית מלח
1 ביצה
½ 1 כוסות מים

אופן ההכנה:

לבצק:

- לנפות את הקמח לקערת המיקסר.
- להוסיף את השמרים היבשים, הסוכר והמלח. בעזרת וו לישה* (ראו הערה), לערבב מעט את החומרים היבשים.
- להוסיף את הביצה, להתחיל ללוש את הבצק על מהירות נמוכה ותוך כדי להוסיף את המים בהדרגה. ללוש את הבצק כ-10 דקות.
- להוסיף את הוודקה (או ערק / ברנדי) וללוש עוד 2 דקות עד שמתקבל בצק חלק ודביק.
- לשמן מעט קערה גדולה ולהעביר אליה את הבצק. לכסות בניילון נצמד ולהתפיח את הבצק כשעתיים, עד שהבצק מכפיל את נפחו.
- *הערה- לאחרונה גיליתי שאת הבצק של הספינג' (ובכלל בצקים נוזליים ומאוד דביקים) הרבה יותר קל ללוש בעזרת וו גיטרה. ממליצה להשתמש בו גיטרה במקום וו לישה.

- חלוקת הבצק:
- לשמן היטב שני מגשים גדולים.
- בידיים משומנות מאוד, ליצור חתיכות מהבצק בקוטר של כ-5 ס"מ (ראה בסרטון) ולהניח על המגשים המשומנים במרווחים אחד מהשני. לשמן מלמעלה את כל חתיכות הבצק.
- לכסות את המגשים עם חתיכות הבצק בניילון נצמד ולתת לבצק מנוחה של כ-45 דקות. עד שלבזה אפשר להכין מראש ולשמור את המגשים עם חתיכות הבצק במקרר עד 5 שעות. עיצוב הספינג' וטיגון:
- בסיר בינוני (רחב עם שוליים גבוהים), לחמם שמן עמוק על אש בינונית לטמפרטורה של 160-170 מעלות או עד כשמכניסים כף עץ הפוכה, יש בועיות קטנות ליד הכף העץ. חשוב מאוד לטגן באש בינונית. אם השמן יהיה חם מדי, הספינג' יהיה מוכן מבחוץ ומבפנים הבצק לא יהיה מוכן ואם לא חם מספיק הספינג' יספוג הרבה שמן.
- עם ידיים רטובות או משומנות, לשחרר בעדינות חתיכת בצק מהמגש, להרים בעדינות ובעזרת האגודלים ליצור חור באמצע הבצק ולאט לאט למתוח את החור תוך כדי העברת עיגול הבצק מיד ליד, או ליצור את החור כשהבצק על התבנית (ראה בסרטון).
- להניח את עיגול הבצק בשמן החם ולטגן בנגלות של 3-4 חתיכות, עד שהבצק מזהיב מצד אחד, להפוך לצד שני ולהמשיך לטגן עד הזהבה מהצד השני, להוציא למגש גדול מרופד בנייר סופג.
- להמשיך לטגן כך את כל חתיכות הבצק.
- לציפוי סוכר- לטבול את הספינג' כאשר הוא עדיין חמים בקערה עם סוכר.
- לציפוי אבקת סוכר- כאשר הספינג'ים הצטננו לגמרי, לפזר מעליהם אבקת סוכר.
- אם מקפידים, לא לצפות בסוכר או אבקת סוכר, רק כשמוציאים מהקפאה ומחממים מעט בתנור.

מעוז צור ישועתי

מְעוֹז צוֹר יְשׁוּעָתִי לִּי נִצָּה לְשִׁבְחֲךָ
 תִּכּוֹן בַּיִת תִּפְקְלֵתִי וְשָׁם תִּוָּדָה נִזְבַּחַ
 לַעֲת תִּכְיִן מִטְּבַחַ מִצָּר הַמְּנַבֵּחַ
 אֲדָא אֲגַמֹּר בְּשִׁיר מִזְמוֹר חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ

רְעוֹת שְׁבָעָה נִכְשִׁי בְיָגוֹן כֹּחִי כָּלָה
 חַיִּי מָרוּר בְּקִשְׁי בְּשִׁעְבַּד מַלְכוּת עֲגָלָה
 וּבְיָדוֹ הַגְּדוֹלָה הוֹצִיא אֶת הַסִּגְלָה
 חֵיל פְּרָעָה וְכָל זֶרְעוֹ יָרְדוּ כְּאֶבֶן בְּמִצְלָה

דְּבִיר קָדְשׁוֹ הִבְיֵאֵנִי וְגַם שָׁם לֹא שָׁקַטְתִּי
 וְבָא נוֹגֵשׁ וְהִגְלֵנִי כִּי זָרִים עָבַדְתִּי
 וַיִּין רַעַל מִסִּכְתִּי כִּמְעַט שְׁעַבְרְתִּי
 קֶץ בָּבֶל זָרְבָבֶל לִקְץ שְׁבָעִים נוֹשַׁעְתִּי

להאזנה לפיוט
בנעימה סרקו
את הקוד:

כָּרוֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ בְּקֶשׁ אֶגְגִּי בֶן הַמְדָּתָא
וְנִהְיָתָה לוֹ לְכַח אֶלְמוּקֶשׁ וְגֵאָוָתוֹ נִשְׁבָּתָה
רֹאשׁ יְמִינִי נִשְׂאֶתָּה וְאוֹיֵב שְׂמוֹ מְחִיתָ
רַב בְּנָיו וְקִנְיָנָיו עַל הָעֵץ תָּלִיתָ

יָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי אֲדִי בִימֵי חֲשִׁמְנִים
וְכָרְצוּ חוֹמוֹת מְגֻדְלִי וְטִמְאוּ כָּל הַשְּׂמָנִים
וּמְנוֹתֵר קִנְקֻנִים נַעֲשָׂה נִס לַשׁוֹשְׁנִים
בְּנֵי בֵינָה יְמֵי שְׂמוֹנָה קָבְעוּ שִׁיר הַרְנָנִים

הַשׁוֹף זָרוֹעַ קָדְשָׁךְ וְקָרַב קֶץ הַיְשׁוּעָה
נִקְּם נִקְמַת עֲבָדֶיךָ מֵאִפְסָה הַרְשָׁעָה
כִּי אָרְכָה הַשְּׁעָה וְאִין קֶץ לִימֵי הָרָעָה
דְּחַה אֲדָמוֹן בְּצַל צְלָמוֹן הָקֵם לָנוּ רוּעִים שְׂבָעָה.

בס"ד

שירת הבקשות המרכזית

באשדוד

ה'תשפ"ה 5-2024

עם אנסמבל פייטני מטרז בראשות רבי דוד אדרי ואבי אדרי

פרשת "תולדות"
מוצ"ש כ"ט חשון
20:00 30.11.24
בביהכ"נ "אור החיים"
רח' קק"ל 70 רובע י' אשדוד

פרשת "זירא"
מוצ"ש ט"ו חשון
20:00 16.11.24
בביהכ"נ "שבטי ישראל"
רח' הרצוג 11 רובע ב' אשדוד

פרשת "לך לך"
מוצ"ש ח' חשון
20:00 09.11.24
בביהכ"נ "אוהלי שם"
רח' ברקת 4 רובע ט"ו אשדוד

פרשת "וישב"
מוצ"ש כ' כסלו
20:00 21.12.24
בביהכ"נ "שאר ישוב"
רח' מונטיפיורי 4 רובע ט"ו אשדוד

פרשת "וישלח"
שבת י"ג כסלו
14.12.24 בשעה 04:00 לפנות בוקר
בביהכ"נ "שערי ציון"
רח' חיבת ציון 7 אשדוד

פרשת "בשלח"
מוצ"ש י' שבט
20:00 08.02.25
בביהכ"נ "אחוות ישראל"
רח' הסירה 14 יבנה

שבת
שירה
ביבנה

פרשת "בשלח"
שבת י' שבט
08.02.25 בשעה 04:00 לפנות בוקר
בביהכ"נ "זוהר השלום"
רח' חפץ חיים 12 רובע ג' אשדוד

שבת
שירה

פרשת "תצוה"
שבת ח' אדר
08.03.25 בשעה 04:00 לפנות בוקר
בביהכ"נ "מגן יוסף"
רח' ראשון לציון 8 רובע ט' אשדוד

שבת
זכור

פרשת "משפטים"
חמישי כ"ב שבט
20:00 20.02.25
בביהכ"נ "זרע אברהם"
רח' ההסתדרות רובע א' אשדוד

מחזה לפייטן הדגול
ר' מאיר עמר ז"ל
במעמד
בני משפחת עמר

ברכה

אלעד ברדוגו

מוטי מלכא

מסיבת סיום הבקשות

יום שלישי י"ח אדר | 18.3.2025 | 19:00 | אולמי בלו קאסל

אנסמבל אנדלוסי
בניהולו של
יורם אזולאי.

אנסמבל פייטני מטרוז
בניהולו של
רבי זוד אדרי

החלה מכירת הכרטיסים במטרוז.

רבי זוד אדרי חוזר ללמד באשדוד

קורס פיוט
ושירת הבקשות

ימי רביעי, 19:00-21:00

קורס
חזנות **שנה א'**

ימי שני, 19:00-21:00

החלה ההרשמה:

מרצה: רבי זוד אדרי, גדול מנחילי לימוד הפיוט בדורנו
מקום הלימוד: גן העיר אשדוד, קומה 1

להרשמה ותשלום:

משרדי מטרוז, בניין בית אוצר, חיים משה שפירא, קומה 7, אשדוד.
zila@matruz.co.il 08-6427643

הפינה לצעירים

תפזורת לחנוכה

ח	ז	ס	ח	ת	ו	ר	נ
נ	י	י	נ	ה	נ	מ	ש
ו	ו	ה	ו	ס	ב	מ	ע
כ	ו	ו	כ	א	נ	מ	כ
י	נ	ד	ה	ר	ה	נ	ב
ה	א	ה	ג	כ	ב	ד	כ
כ	ע	נ	ו	ב	י	ב	ס
ה	ס	ד	ד	ש	ד	ק	מ

נרות | חנוכיה | חנוכה | שמן | יהודה
יוון | מקדש | כד

אומנות בסריקה

לצפייה בסרטון
הסבר על יצירת נרות
צבעוניים

חג גבורה יהודית כל הסיפור בחנוכה התחיל כשהיוונים גזרו עלינו לא לקיים את מצוות התורה. המלחמה, הגדולה, בה נהרגו גם לוחמים רבים, הייתה בעצם על הזכות שלנו לחיות כאן בארץ וליים את התורה והמצוות. עם ישראל, מביא לעולם את הבשורה של חיים מתוך קדושה. חיים של תורה. חיים של עבודת ה'! כשאנחנו לא יכולים לקיים כאן את דבר ה' ולהיות עם יהודי וקדוש כאן בארץ - זו סיבה לצאת למלחמה. מתתיהו ובניו יכלו להמשיך לגור בבית שלהם ולנסות לקיים את המצוות בסתר אבל הם הבינו שיש עליהם אחריות גדולה. הם נאזרו בגבורה ויצאו למלחמה. להחזיר את כבוד ה' לארץ. לטהר את המקדש ולהרחיק את האויבים. גם אנחנו, בשנה זו נלחמים כדי להשיב את הכבוד היהודי. יש מי שניסו להרוג אותנו ולהשמיד אותנו אבל עם הנצח לא מפחד מדרך ארוכה. בעזרת ה' בניסים גדולים ובגבורה נועזת של החיילים כבוד ה' חוזר לארצו. נתפלל יחד לגאולה השלימה ולבניין המקדש.

.....
הפינה הזו היא בשבילכם, ואני רוצים שתכתבו לנו על מה מעינין אתכם שנכתוב כאן בעלונים הבאים. אתם יותר ממוזמנים לכתוב לנו למייל:
edotlyeladim@gmail.